

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
PREVENTIVA AL CARRER D'ESPASERIA 4-22 ,
PLA DE PALAU, 4
(CIUTAT VELLA, BARCELONA)
Codi MHCB: 173/05

Data intervenció: del 2 al 18 de novembre de 2005.

Vanesa Triay Olives

Mataró, Juny 2007

ÍNDEX

1. FITXA TÈCNICA

2. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS

4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

5. METODOLOGIA

6. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES

7. CONCLUSIONS

8. BIBLIOGRAFIA

9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

10. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

10.1. Documentació fotogràfica

10.2. Documentació planimètrica

1. FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	C/ Espaseria 4-22, Pla de Palau, 4
UBICACIÓ	Barri Ribera, Districte Ciutat Vella Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ITC)	X: 431744 Y:4581826 Z: 4.55 m s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	Del 2 al 18 de novembre de 2005
PROMOTOR	FECSA/ENDESA.
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Vanesa Triay Olives

2. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

La ciutat de Barcelona es troba dins d'un terme municipal que s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km. d'amplària (l'extensió total del terme és de 91,41 km²), limitada al NW per la serra de Collserola (que culmina a 512 m. al cim del Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besós. La seva funció de capital ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord-Sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besós-Congost-Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

El Barcelonès comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut per serra de Collserola, és a dir, entre els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs, respectivament, s'encaminen a la mar. Des del punt de vista de la morfologia, és fàcil identificar, al Barcelonès, dues grans unitats: Collserola i el Pla de Barcelona, que és a on s'ubica la ciutat de Barcelona, i per tant és aquella unitat morfològica que ens interessa.

El Pla de Barcelona és limitat per la Serralada de Collserola, i a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el turó de Montjuïc que és el punt més elevat, pels turonets dels Ollers, del Tàber, de les Fazies, de la Bota, fins el turó de Montgat, més enllà del Besós. Les seves coordenades són 2^o7' a 2^o11' de longitud est de Greenwich i de 41^o22' a 41^o27' de latitud nord.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons suara anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la Ciutat Vella i

l'Eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El *Pla inclinat*, els *turons arran de mar*, i el *pla de baix*, que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó i el mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIIONS ANTERIORS

Notícies històriques

La intervenció arqueològica en qüestió es desenvolupa entre els números 4 i 22 del carrer d'Espaseria i Pla de Palau, 4 situats al barri de la Ribera de Barcelona.

Aquest barri ha estat des de l'antiguitat una zona caracteritzada per la seva proximitat al mar. En un primer moment, aquesta zona costanera estava formada per aiguamolls on hi desembocaven nombroses rieres, entre les quals destaca la de Merdançà o riera de Sant Joan, que seguia el curs aproximadament per l'actual Via Laietana i desembocava en una zona molt propera a l'església de Santa Maria del Mar.

Abans de parlar de l'època medieval, que és quan aquesta zona pren una important força, cal esmentar l'ocupació de gran part d'aquest sector en època romana. Es tractaria d'una àrea fora muralles que probablement estaria ocupada per vil·les, alhora de formar part de la necròpolis de la mateixa ciutat *Colonia Julia Augusta Faventia Paterna Barcino*.

No és fins a finals del segle X o inicis del segle XI que es comença a ocupar de manera més estable la zona fora muralles, amb l'aparició de nous nuclis de poblament, anomenats *burgs* o *vilanoves*. Un d'aquests nuclis és el conegut amb el nom de Vilanova del Mar, el qual estaria situat a l'entorn del camí que anava des de la porta de la muralla (a l'actual plaça de l'Àngel) fins als entorns de l'església de Santa Maria de les Arenes (998), la qual durant el segle XIV (1329-1383) va patir una important reforma que la transformaria en l'actual Santa Maria del Mar.

A l'est d'aquesta àrea es troben els terrenys que la família Montcada rep, al segle XII, per la seva participació a la conquesta de Tortosa així com l'anomenada rodalia de Corbera, uns sorrals atorgats a aquesta família compresos entre els Puig de les Falzies (Llotja) i el Rec Comtal.

El citat carrer dels Montcada es va urbanitzar a partir de l'any 1418 i el 1509 es va procedir a la seva pavimentació. Mig segle abans s'havia eixamplat als dos

extrems (placetes de Montcada i d'en Marcús) per permetre el gir dels passos de les processons del Diumenge de Rams i del Corpus. La seva obertura va significar la unió del barri comercial de la Bòria amb l'antiga Vilanova del Mar.

Entre la rodalia de Corbera i el carrer dels Montcada va néixer l'actual barri de la Ribera.

Fins al segle XIV aquesta zona va creixent des del punt de vista urbanístic, econòmic i social fins a configurar-se com una unitat administrativa, anomenada el Quarter del Mar, passant a ser la zona més poblada de la ciutat. Es constitueix doncs, un barri pescador i mariner que acabarà assimilant les principals funcions portuàries i es convertirà en l'autèntic motor de la ciutat. La importància i alhora la diversitat d'oficis que es concentren en aquest barri de la ciutat, són un reflex d'aquesta activitat casi febril. Segons un fogatge de l'any 1389, el 79% de l'activitat marinera es concentra en el barri, així com també el 57% de les activitats tèxtils i de confecció de la pell i un 44% dels mercaders de la ciutat.

Més endavant, segons un fogatge de l'any 1516 es pot observar una lleugera disminució demogràfica del Quarter de Mar, tot i que encara conserva el protagonisme de la ciutat. Aquesta disminució ve donada en part per la crisi generalitzada del segle XV i també per la inutilització del primer port del segle XIV i la construcció del nou dic i les drassanes per part de Pere el Gran.

Cal destacar el gran canvi que va patir el barri a començaments del segle XVIII. Després de la Guerra de Successió, l'any 1714 i sota el regnat de Felip V, es decideix construir una fortalesa militar (La Ciutadella) a les afores de la ciutat de Barcelona, en els terrenys ocupats actualment pel parc de La Ciutadella. La seva construcció i la seva delimitació d'una zona de seguretat al seu voltant, va provocar la destrucció d'una part important del barri, concretament l'àrea situada a ponent de l'església de Santa Maria del Mar. Aquest enderroc es va realitzar entre el mes de juliol de l'any 1715 i finals de l'any 1718 i va comportar una densificació de la resta del barri, així com també un canvi definitiu del traçat del Rec Comtal pel carrer que actualment porta el seu nom.

La Ciutadella, responent al projecte de l'enginyer militar Jorge Próspero de Verboom, va ser concebuda segons el model iniciat per Vauban i imposat a tota Europa. L'estructura del complex es basa en una planta poligonal estrellada amb flancs curvats i 5 baluards (que van ser batejats amb els noms de Rei, Reina Príncep, Don Felipe i Don Fernando). Segons Carreras Candi, el primer i segons baluard miraven cap a l'interior de la ciutat, amb la que s'hi comunicava per una porta principal. Tota la Ciutadella estava envoltada per un gran fossar i una esplanada d'uns 120 metres d'amplària que la separava de les cases més pròximes.

Moltes de les víctimes del setge de Barcelona del 1714 van ser enterrades a l'antic cementiri de l'església de Santa Maria del Mar, ja anomenat Fossar de les Moreres al segle XVI. Prèviament, el 1700, sobrevolant aquest indret, el virrei de Carles III d'Àustria hi havia construït un passadís que comunicava l'església amb el seu palau. Aquest pont junt amb les botigues bastides l'any 1799 per la Junta d'Obres de la ciutat, van romandre dempeus fins a mitjans dels segle XX.

La següent reforma important la trobem a mitjans del segle XIX, moment en el que es planteja el traçat de nous carrers més amples i rectes, com és el cas del carrer Princesa. És en aquest moment que també s'enderroca la Ciutadella, deixant únicament dempeus la capella militar.

El 1871 l'Ajuntament de Barcelona convocà un concurs de projectes per tal de procedir a l'ordenació del parc, concurs declarat desert dues vegades, per bé que a la segona el jurat mencionà com els millors projectes presentats pel mestre d'obres Josep Fontserè i Mestres i per l'arquitecte italià Carlo Macciachini. Finalment s'encarregà al primer la realització del parc.

L'última gran obra que podem situar en aquest barri és la construcció del mercat del Born entre els anys 1873 i 1876, que respon a un projecte de l'arquitecte Josep Fontserè i Mestres.

La zona afectada per la present intervenció arqueològica es troba molt pròxima a l'església de Santa Maria del Mar, en concret al c/ Espaseria el qual va des de l'església esmentada fins a Pla de Palau, on s'ha obert l'últim tram de la

rasa. El c/ Espasaria rep el nom degut al gremi d'espasers establerts en aquest carrer, les ordenances del qual el daten el 1413. Les notícies del gremi es remunten a l'any 1390. Per la seva banda, el Pla de Palau inicialment fou un punt de mercat entre importadors i revenedors, fet que mogué al Consell de la Ciutat a construir-hi el *porxo del forment* l'any 1389. Al mateix Pla la Generalitat hi construï un edifici per cobrar impostos, la Llotja. Al segle XVIII esdevé en centre polític dels ciutadans amb la conversió de l'antiga Hala dels Draps en palau pels lloctinents i posteriorment en palau reial, destruït per un incendi l'any 1875.

Intervencions anteriors

El barri de la Ribera és una zona que ha estat objecte d'un nombre important d'intervencions arqueològiques. Per aquesta raó, citarem només aquelles que considerem rellevants per l'interès de les restes exhumades o bé per la proximitat temporal i/o espacial a la zona intervinguda en la present memòria.

L'any 1997 es portà a terme una intervenció als carrers de l'Argenteria i de Manresa, amb motiu de la instal·lació de la recollida pneumàtica d'escombraries. L'excavació va permetre localitzar una via romana ja existent al segle I d. C. que sortia de la ciutat en direcció al mar. Així mateix, es va documentar part d'una necròpolis datada entre els segles IV i VI d. C. al voltant de la via que anava en direcció al mar. Els enterraments, d'inhumació, no s'havien reutilitzat i estaven disposats en bateria, paral·lels a la via i orientats, generalment, de sud-est a nord-oest. Es tractava de fosses simples excavades al sòl, amb un únic individu en posició decúbit supí, sense coberta visible ni aixovar. Així mateix, la intervenció va permetre també localitzar restes d'edificacions modernes afectades per l'obertura de la Via Laietana (MIRÓ, 1997).

També destacar la realització d'uns sondejos a l'interior del mercat del Born a l'any 1998 i la posterior excavació integral arran de les obres de construcció de la Biblioteca de la Ribera Provincial de Barcelona, l'any 2002. Aquestes van posar al descobert gran part de l'antiga ciutat medieval i moderna que havia

quedat destruïda l'any 1716. L'estat de conservació dels edificis és excepcional, i s'hi poden identificar els usos de la major part dels espais: dos carrers, el rec comtal, el "pont de la carnisseria" i la plaça del mercat. També hi ha una ferreria, amb les quadres per als cavalls dels comerciants a la part posterior, cases de pescadors. (FÀBREGAS, HUERTAS, 2000; ARTIGAS, FERNÁNDEZ 2002).

Una altre intervenció d'interès fou la portada a la Casa Mauri i al Palau Finestres del Carrer de Montcada (núm. 21 i 23, respectivament), ja que calia rehabilitar-los per tal de condicionar-los com a dependències del Museu Picasso de Barcelona. Es va efectuar una sèrie de sondejos arqueològics, i es féu un seguiment de les obres de rehabilitació dels edificis. D'aquesta manera es va documentar una possible existència, entorn del moment de fundació de la colònia de *Barcino*, d'un forn d'àmfores en una zona propera a l'excavada, forn que podria estar en relació amb una vila o centre d'explotació agrícola. També es va localitzar una petita estructura conformada per dos murs i pavimentada amb *opus signinum*, la qual va ser datada entre els segles I i V d. C. D'altra banda, i ja d'època més tardana, s'excavaren vuit tombes amb un total de dotze individus (d'aquestes vuit tombes, tres eren enterraments en fossa simple, tres amb protecció de blocs de pedra, un únic cas en caixa de *tegula* i també un en àmfora). Pel que fa a les datacions, es va considerar que aquest tram de la necròpolis s'inicià el segle V i que podria continuar més enllà del segle VI. Finalment, es va constatar la construcció dels grans casals gòtics del Carrer de Montcada als segles XIII i XIV (el Palau Finestres és de la primera meitat del segle XIV), mentre que la Casa Mauri es construï al segle XVII (VILA, [1998 o posterior]).

A l'any 2001, es realitzà una excavació digne d'interès a l'Avinguda Marquès de l'Argentera (a la zona davant de l'estació de França i la seu del Govern Civil), i al tram baix del Carrer del Comerç fins a connectar amb l'aparcament de la Plaça Comercial al davant de l'antic Mercat del Born. Va consistir en una sèrie de sondejos motivats per la construcció d'un aparcament al subsòl de l'Avinguda Marquès de l'Argentera i del Carrer del Comerç. Es documentaren nivells arqueològics d'època moderna, tant anteriors a l'enderrocament ordenat

per Felip V (en aquest cas restes d'habitatges i trams empedrats pertanyents a possibles carrers) com posteriors (depenent de la zona) (FERRER, 2002).

L'entorn del Passeig del Born (això comprèn Passeig del Born, Carrer Sombrierers, Plaça del Fossar de les Moreres i Placeta de Montcada) va ser objecte d'intervencions arqueològiques també durant l'any 2001, ja que s'adequaren els serveis existents i el paviment, així com també s'instal·laren sistemes de recollida pneumàtica d'escombraries i es col·locà un pevetter commemoratiu al centre del Fossar de les Moreres. En la primera intervenció es va localitzar un total de tres individus inhumats de cronologia romana tardana i un nivell de pavimentació, el qual podria correspondre a un *rudus* (FABREGAS, 2004).

Les següents intervencions arqueològiques tingueren com a resultat la localització de part de la necròpolis romana tardana que s'estenia entre els indrets actualment ocupats per l'església de Santa Maria del Mar i per l'antic Mercat del Born. S'hi identificaren un total de vint-i-quatre enterraments, amb tres models de tombes: enterraments en fossa simple, enterraments en caixa de fusta i enterraments infantils en àmfora. Així mateix, es van localitzar quatre enterraments altmedievals a la Placeta de Montcada (únicament un d'ells amb fossa), vinculats per la seva cronologia i situació a l'antiga sagrera de Santa Maria de les Arenes. Finalment, s'excavà una petita part de la gran fossa comuna on van ser inhumades les víctimes del setge borbònic que va patir Barcelona l'any 1714 (CALPENA, 2004).

Esmentarem també, els sondejos realitzats al solar núm. 21 del Carrer de la Princesa, amb motiu de la futura intervenció programada per la Caixa Penedès. S'identificaren tres fases d'ocupació: una primera possiblement del segle I d. C., testimoniada per un *opus signinum*; una segona fase del segle V al VI d. C., amb un segon paviment d'*opus signinum* juntament amb un mur de tàpia; i una tercera fase d'època medieval i moderna, amb paviments del segle XII al XVIII.¹

¹ CASAS, [2002 o posterior]. Cal remarcar que posteriorment s'ha portat a terme l'excavació en extensió del solar i se n'està elaborant la memòria.

4. MOTIVACIONS I OBJECTIU DE LA INTERVENCIÓ

Les motivacions per les quals s'ha fet necessari un seguiment arqueològic en aquesta zona del barri de la Ribera es deu a que aquesta es troba en un espai de gran interès arqueològic i d'alt valor històric. Per tant, hi hauria possibilitats de trobar restes arqueològiques vinculades a la història de Barcelona ja que:

1. És una zona situada dins la línia de mar fins a inicis del segle XII i , ja entrat el segle XIII, és una zona d'arenals de la ciutat.
2. Aquesta zona estava ocupada per l'Antic Palau General, edifici públic construït a principis del segle XV i enderrocat al segle XVIII. Entre la Llotja i la casa del general hi havia els *porxos del forment*, que s'ordenaren enderrocar el 1452.
3. La consolidació urbana d'aquest sector es realitzà a partir de la construcció de la muralla i del Portal de Mar, al segle XVI.
4. La reedificació de la Llotja al segle XVIII comportà l'ocupació de l'espai exterior de l'edifici amb la construcció d'un atri, actualment desaparegut.

Els objectius seran recuperar les possibles restes arqueològiques que puguin aparèixer durant la realització de la rasa de FECSA d'uns 57 metres de longitud, realitzada per tal de portar al número 4-8 del carrer d'Espaseria una nova línia de baixa tensió soterrada des de Pla de Palau on hi ha una estació transformadora.

5. METODOLOGIA

La metodologia arqueològica aplicada ha estat la basada en el mètode de registre utilitzat per E.C. Harris (1979) i per A. Carandini (1981). Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen, realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'"Unitat Estratigràfica" (U.E.) que individualitza els uns del altres. Cada U.E. es registra en una fitxa on s'indica la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona.

Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic, compost per plantes i seccions i la documentació fotogràfica dels treballs realitzats.

A més de la base metodològica de tipus teòrica usada en tot moment per l'arqueòloga també s'ha d'esmentar que aquesta sempre s'ha trobat al costat dels treballadors d'ESPELSA per tal d'anar seguint l'obertura de la rasa de forma visual directe per tal de poder identificar les possibles restes arqueològiques que podien anar sortint.

Per poder obrir l'acera per on havia de passar la rasa, els operaris han utilitzat en primer lloc el martell pneumàtic per trencar les lloses i la seva preparació de formigó. Després un cop tretes les restes de les rajoles i de manera manual han acabat de rebaixar la rasa mitjançant un pic i una pala. En el cas de l'aparició d'algun mur aquests hauran de ser netejats i delimitats, facilitant, així, la seva posterior fotografia i dibuix.

Cal esmentar també el tractament que es dona al material arqueològic, si n'apareix durant els treballs d'excavació. En primer lloc, es renta amb aigua (sempre que sigui possible per les característiques del material) i se sigla cada peça, per tal de deixar constància del seu lloc de procedència (la sigla consisteix en el codi del jaciment –amb l'any– i la unitat estratigràfica a què pertany el material). I, en segon lloc, les peces preferents, és a dir, aquelles que tenen forma o una decoració prou important, es dibuixen i reben un número, per tal que quedin individualitzades.

6. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES

Els treballs de control arqueològic preventiu al carrer d'Espaseria 4-22 i Pla de Palau, 4, s'han portat a terme entre els dies 2 i 18 de novembre de 2005.

L'obra en qüestió (núm. obra: EOFECZ146386) ha consistit en l'obertura d'una rasa, des de Pla de Palau on s'ha de realitzar la connexió amb l'estació transformadora, fins a la finca 4-22 del carrer d'Espaseria on s'ha sol·licitat la nova línia de baixa tensió.

Abans d'obrir les rases s'han realitzat diversos sondejos perpendiculars a la línia de façana els quals han de permetre als operaris determinar per on han de fer passar la rasa. Aquests tenen unes dimensions d'entre 1 i 1.5 m de longitud per 40 d'amplada i profunditat que oscil·la entre 50 i 85 cm.

Un cop establert per on es farà passar la nova línia elèctrica s'ha procedit a l'obertura d'una rasa pel carrer d'Espaseria, a la que anomenarem **rasa 100**, per accedir al subsòl.

Aquesta té una longitud d'uns 50 metres, amplada de 55 cm i potència de 70 cm. Pren una orientació NW-SE tombant NE-SW al creuar el carrer per accedir a la finca sol·licitant de la nova línia.

Estratigràficament no comporta cap tipus de complicació al no haver-se documentat cap tipus de resta arqueològica. Així hi ha un primer nivell format per les lloses que conformen el paviment del carrer Espaseria, **UE101** les quals tenen unes dimensions de 70x40x7 cm. A continuació s'ha documentat un paquet d'uns 25 cm de formigó resultat de la preparació del paviment, **UE102**. Finalment hi ha un nivell de sauló d'uns 40 cm de potència on s'hi ha trobat diversos serveis de llum, aigua, gas i clavegueram, **UE103**.

El segon tram de la rasa afecta a Pla de Palau, entre els números 4 i 5. Tot i que no comporta variacions des del punt estratigràfic la direcció ha cregut oportú donar-li entitat pròpia, **rasa 200**. Aquesta té una allargada d'uns 7 metre, amplada de 40cm i una potència de 60 cm. Els primers metres pren la mateixa

orientació NW-SE que la rasa 100 i després tomba resseguint l' orientació la línia de cases actuals NE-SW.

Respecte a l'estratigrafia no hi ha variacions en vers a la rasa 100. Així tenim el paviment de la vorera format per panots de 20x20x3 cm, **UE201**, i la seva preparació de formigó d'uns 15 cm, **UE202**. A sota d'aquest hi ha un nivell de terra de color marró fosc mesclada amb sauló d'uns 40 cm de potència, **UE203**, on s'han localitzat també diversos serveis en funcionament, entre els quals hi ha els cables amb els quals es connectarà la nova línia procedents del centre de la plaça on hi ha l'estació transformadora.

7. CONCLUSIONS

La present intervenció arqueològica realitzada al carrer d'Espaseria i Pla de Palau , degut a la canalització de la xarxa elèctrica de baixa tensió, no ens ha aportat cap tipus d'informació relacionada amb l'evolució històrica del barri de la Ribera, al no haver-se documentat ni estructura ni materials mobles que ens aportin noves dades sobre la zona.

Això es pot deure a què la rasa oberta només s'ha rebaixat uns 70 cm de profunditat i que s'han anat resseguint antigues rases com així ho corrobora el fet de trobar-nos amb tant sauló i serveis de llum, gas i aigua.

No hem d'oblidar que ens trobem en una zona de gran importància història i que les intervencions arqueològiques realitzades a la zona fins el moment han aportat dades importants sobre l'evolució de la ciutat de Barcelona al llarg del temps. Per tant, la informació obtinguda en aquest tipus de controls arqueològics van encaminats a complementar les dades ja existents de la zona així com obrir noves vies d'investigació.

8. BIBLIOGRAFIA

AAVV, (1995): *Historia de Barcelona desde su fundación al siglo XXI*. Edicions el Periódico de Catalunya. Barcelona.

AA. VV. (1999): *Els Barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella. L'Eixample*. Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Urbanisme de Barcelona*.
<http://www.bcn.es/urbanisme/>

ARTIGUES P.LI.; FERNÁNDEZ, A. (2002): *Memoria de la intervención arqueológica en el "Antic Mercat del Born" de Barcelona. Noviembre 2001-abril 2002*. Arxiu del Servei d'Arqueologia Urbana de la ciutat de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Memòria de tràmit inèdita. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

BRAVO MORATA (1971): *Las calles de Barcelona*, Vol I, Colección de Bolsillo Fenicia, Madrid.

CALPENA, D. (2003): *Memòria conjunta de les intervencions a l'entorn del Passeig del Born (c/Sombrerers, Fossar de les Moreres i Placeta de Montcada) i Plaça del Fossar de les Moreres, Ciutat Vella (Barcelona)*. inèdita. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

CARANDINI, A. (1997): *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. Crítica. Barcelona.

CASAS i BLASI, Joan. [2002 o posterior]: *Memòria de la intervenció arqueològica al C/ Princesa, 21 i C/ Boquer, 8-12. Barcelona (Barcelonès). Juliol de 2002.* Inèdit. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

CIRICI, A. (1975): *Barcelona pam a pam.* Ed. Teide. Barcelona.

FABRE, J.; i HUERTAS CLAVERIA, J. M. (1977): *Tots els barris de Barcelona. Vol. VII: Els polígons (2) i el Districte Cinquè.* Edicions 62. Barcelona.

FÀBREGAS, M.; HUERTAS, J. (2000): *Memoria arqueològica: Antic Mercat del Born (Barrio de La Ribera-Distrito Ciutat Vella, Barcelona).* Inèdita. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

FERRER ÀLVAREZ, Conxita. (2002): *Memòria sobre la intervenció arqueològica a l'avinguda de l'Argentera i carrer Comerç. Barcelona (Barcelonès). Agost 2001.* Inèdit. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

GALERA, M.; ROCA, F.; TARRAGÓ, S. (1982): *Atles de Barcelona. Segles XVI-XX.* Publicacions del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya. Barcelona

GRANADOS, Oriol. (1982): "El pla de Barcelona i la seva Història" a Actes del 1 Congrés d'Història del Pla de Barcelona. Institut Municipal d'Història. Barcelona.

GRANADOS, O. (1991): "Estructura urbana de la ciutat romana". A: *Història de Barcelona.* Volum 1. Dirigida per Sobrequés i Callicó, Jaume. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

GUÀRDIA, M, i GARCIA ESPUCHE, A. (1992): "Consolidació d'una estructura urbana; 1300-1516". A: *Història de Barcelona.* Volum 3: *La ciutat consolidada*

(segles XIV i XV). Dirigida per Sobrequés i Callicó, Jaume. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. Pàg. 35-72.

HARRIS, E.C. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. Crítica. Barcelona.

MIRÓ i ALAIX, Núria. [1997 o posterior]: *Memòria de la intervenció realitzada als carrers de l'Argenteria i Manresa de Barcelona (Barcelonès)*. Juliol – novembre de 1997. Inèdit. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

PLADEVALL, A. (1982): "Barcelona i el Barcelonès". A: *Gran geografia comarcal de Catalunya*. Volum 8: *El Barcelonès i el Baix Llobregat*. Obra dirigida per Carreras i Martí, Joan. Volum dirigit per Cahner, Max. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. Pàg.11-14.

PORTAVELLA, J (1996): *Diccionari Nomenclator de les vies públiques de Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, Barcelona.

VILA i CARABASA, Josep Maria. [1998 o posterior]: *Memòria de la intervenció arqueològica al C/ Montcada, núms. 21-23 (intervenció 15/98)*. Barcelona, Barcelonès. 14 de maig a 3 de juliol de 1998. 3 d'agost a 3 d'octubre de 1998. Inèdit. Àrea de Coneixement i Recerca de la subdirecció general de Patrimoni Cultural, Barcelona.

9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 101
Sector: RASA 100 C/ Espaseria 4-22		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Paviment del carrer format per lloses de pedra de 70x40x7 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	102	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 102
Sector: RASA 100 C/ Espaseria 4-22		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Nivell aportació			
DESCRIPCIÓ :	Preparació de formigó del paviment UE101 d'uns 5 cm de potència.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	103	Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 103
Sector: RASA 100 C/ Espaseria 4-22		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Nivell aportació			
DESCRIPCIÓ :	Nivell format per 40 cm de sauló on s'hi ha documentat diversos serveis.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	102
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 201
Sector: RASA 200 Pla de Palau		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Paviment de la vorer format per panots de 20x20x3 cm			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	202	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 202
Sector: RASA 200 Pla de Palau		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Nivell aportació			
DESCRIPCIÓ :	Paquet de formigó preparació del paviment de la vorera d'uns 15 cm de potència.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	203	Es cobert per	201
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 202
Sector: RASA 100 Pla de Palau		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Nivell aportació			
DESCRIPCIÓ :	Nivell format per terra de color marró fosc amb sauló, té una potència de 40 cm on s'hi documenten diversos serveis.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	202
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

10. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

10.1- Documentació fotogràfica

10.2- Documentació Planimètrica

Foto 1: Vista general del c/ Espaseria

Foto 2: Sondejos previs obertura rasa 100.

Foto 3: Obertura rasa 100 amb diversos serveis en funcionament

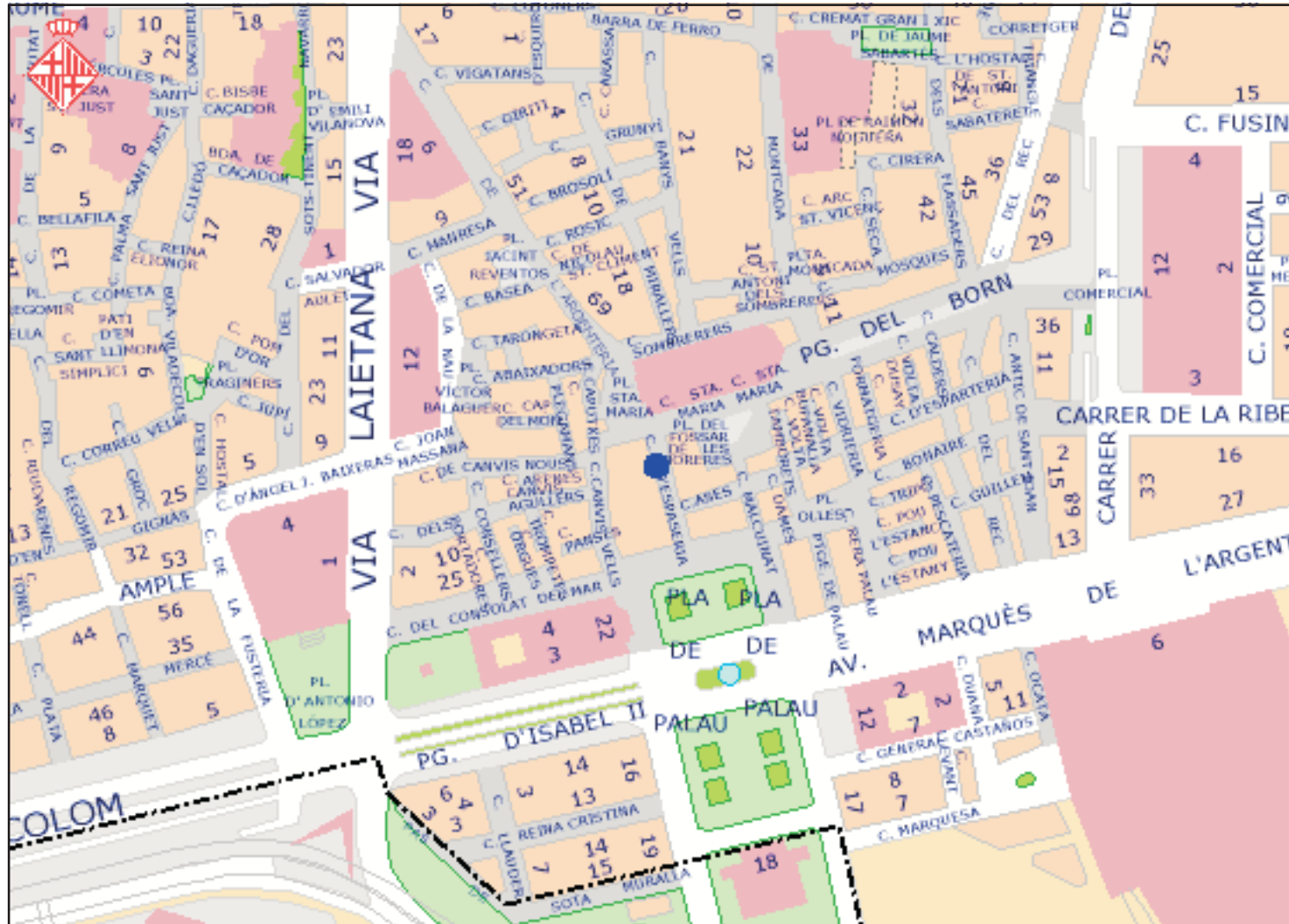
Foto 4: Tubulars finca Esparteria 4 per on s'introduirà la nova línia elèctrica.

Foto 5: Rasa 200 al davant del números 4-5 de Pla de palau.

Foto 6: Col·locació cablejat nova línia elèctrica de baixa tensió

Intervenció arqueològica c/
Espaseria 4-22 i Pla de Palau
(Barcelona)

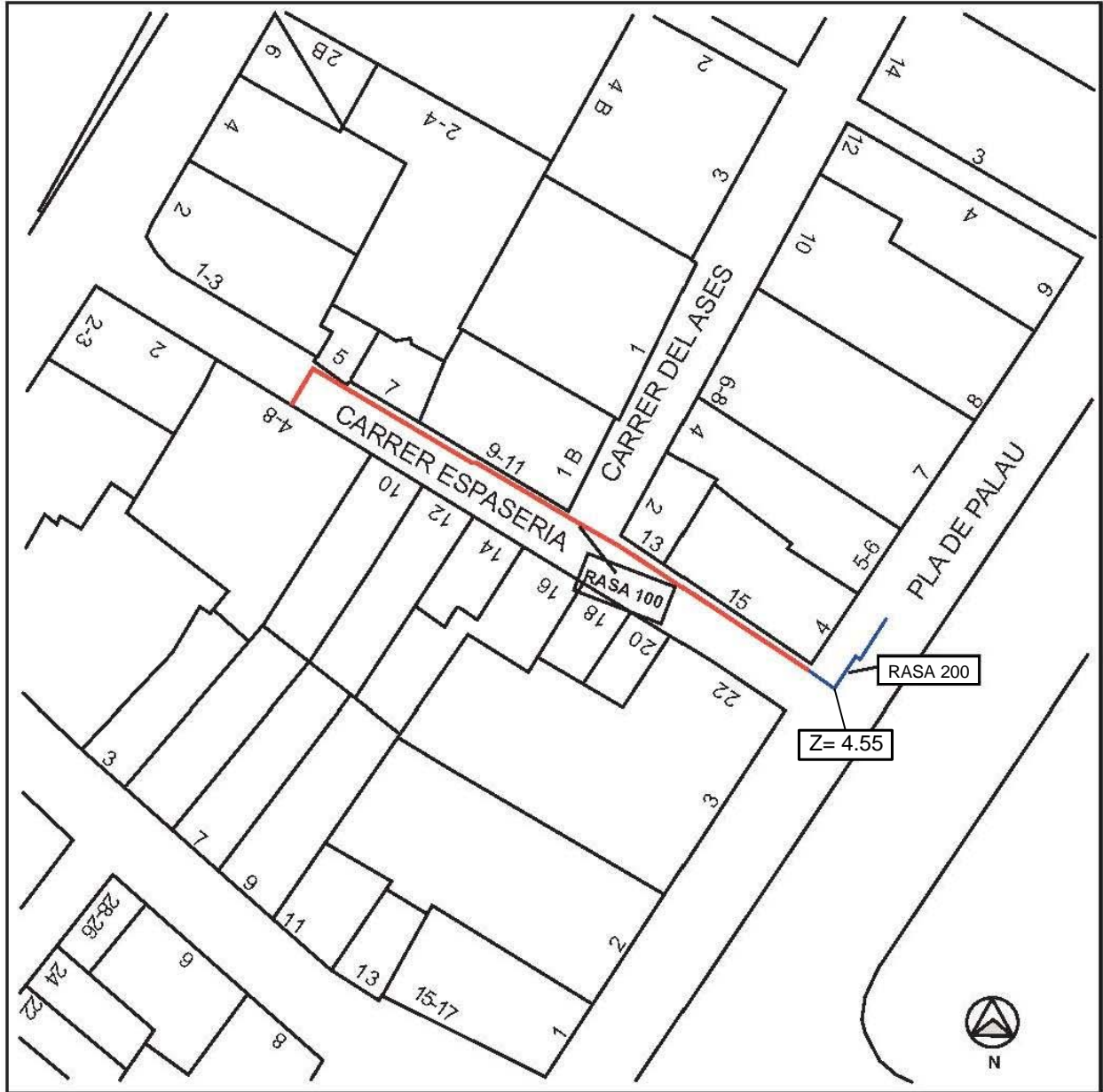
CODI: 173/05

Vanesa Triay

Situació c/ Espaseria i Pla de Palau
al barri de la Ribera (Ciutat Vella)

Plànol:

1

Vanesa Triay

Intervenció arqueològica
c/ Espaseria 4-22 i Pla de Palau
(Ciutat Vella, Barcelona)

CODI: 173/05

Situació:

Rasa 100
Rasa 200

Escala
Gràfica:

Plànol:

2